

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Iskaja vsak četrti pop. v slučaju praznika
dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajoPosamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec
Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300, za
inosemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoruOglas, reklamacije in naročila na upravo
Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, L. nad.
Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.996

Organizacijam JSZ!

Po sklepu seje načelstva Jugoslovanske strokovne zveze se bo vršil

občni zbor

Jugoslovanske strokovne zveze

v nedeljo, dne 22. maja ob 9 dopoldne v dvorani Delavske zbornice
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22.

Dnevni red:

1. Otvoritev in ugotovitev sklepčnosti.
2. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročila:
 - a) načelstva: načelnika, tajnika in blagajnika;
 - b) strokovnih tajnikov;
 - c) nadzorstva.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Sedanji položaj in delavstvo.
6. Predlogi in sklepi (izprememba poslovnika, uvedba posmrtninskega fonda itd.).
7. Slučajnosti.

Strokovne skupine in zveze vabimo, da pošljejo na občni zbor svoje
delegat po §§ 25. in 26. pravil JSZ.Morebitne predloge ali prizive je treba prijaviti najkasneje 10 dni
pred občnim zborom načelstvu JSZ.

Ljubljana, dne 3. maja 1932.

Žumer Srečko s. r.,
t. č. načelnik.Valant Milan s. r.,
t. č. tajnik.

O miru

Najčesče danes poudarjajo mirovno misel. Vsi državniki naglašajo svojo miroljubnost. Če bi bile njihove besede resnične, bi predstavljali svet veliko družino, ki bi živela v največji ljubezni. Mir pomeni namreč ljubezen, ker more vladati resnični mir, resnična vzajemnost le tam, kjer vlada ljubezen.

Ljubezen! Zdi se, da je to čustvo narodom in človeštvu nepoznano. Se nikoli ni vladala tolika notranja negotovost, napetost, nemir, kakor vlada danes. Od kod to? Ni ljubezni. In zakaj ni ljubezni? Sv. oče Pij XI. je v svojem božičnem nagovoru o miru leta 1930 označil dva glavna vzroka za to napeto stanje.

Ni notranjega miru med državljani in socialnimi razredi. Ta nemir temelji na napačni razdelitvi in na nesorazmerni olajšavi in bremen, pravic in dolžnosti, sodelovanja kapitala in dela in deleža na sadovih, ki morejo nastati le potem medsebojnega prijateljskega sodelovanja.

Ni miru med narodi in državami. Ne bo ga toliko časa, dokler bodo mesto resnične domovinske ljubezni gojili brezobzirni nacionalizem in dokler mu bodo dajali glavno besedo. Nacionalizem je istoveten s sovraštvom in zavistjo, namesto da bi vladala želja za splošno dobrobit. Nacionalizem pomeni nezaupanje in sumnje namesto bratskega zupanja; konkurenčni boj namesto vzajemnega sodelovanja; stremljenje po nadvladavi in nadmoči namesto spoštovanja in varstva vseh pravic, pa naj gre tudi za pravice malih in šibkih.

Zaradi tega je nemogoče, da bi narodi in države uživale mir, dokler vladajo take razmere. Zato je tudi čisto umljivo, da ne pridejo na razorožitvenih konferencah do nobenega rezultata. Večina državnikov zida mir le z materijalnimi sredstvi. Držijo se še starega rimskega gesla: »Če hočeš mir, pripravi vojno.« Zato menijo, da je zagotovljen mir, tistim državam, ki so najbolj oborožene. V takih idejah pač ne more biti miru. Oboroževanje pomeni za mir isto, kakor če bi se hotel zavarovati proti požaru, pa bi spravljal skupaj gorivo in

požigalce. Koliko velja tak mir, dokazuje svetovna vojna in tudi zadnji dogodki na Daljnem vzhodu. Japonci poudarjajo brez sramu pred vsem svetom svojo miroljubnost, dočim so istočasno pošiljali svojo armado nad neoboroženo Kitajsko.

Pravi mir je mogoč le, tako poudarja sv. oče, na načelih Tistega, ob kateri zibelki so angeli peli: **Mir na zemlji.** V tem je pa že zarisana naša dolžnost kot katoličanov in kristjanov. Boriti se moramo za tak mir, ki ga je označil Kristus takoj ob svojem rojstvu. Tak mir je mogoč le na medsebojni vzajemnosti, v bratstvu, v ljubezni. Ta bo pa možna le tedaj, če bodo odstranjeni vzroki med državami in narodi, ki jih je našel sv. oče. To pa ne pomeni nič drugega kakor poštena in pravična ureditev človeške družbe.

Toda to, kar je ustvarjala Evropa zadnja desetletja, je naravnost zasmehovanje Kristusa in njegovega nauka. »Krščanska« Evropa ustvarja tako politiko, ki povzroča napete razmere. Vso svojo silo usmerja v medsebojno uničevanje, ustvarja moderno, najbolj rafinirano vojno kulturo. Se večje zasmehovanje krščanstva pa je, da kristjani ne verujemo v mir, ne verujemo na enotnost človeštva, ki se odraža v bratstvu mističnega telesa Kristusovega; da vztrajamo še vedno v miselnosti, ki je zgrajena na preteklem; da čakamo in stojimo ob strani kakor umrtvičeni, mesto, da bi šli v boj za pravi, resnični mir. Zato ni čudno, da si stojijo tudi krščanske države nasproti oborožene do zob, mesto da bi skušale razne spore poravnati v ljubezni, kakor jo uči krščanstvo. Krščanstvo je namreč samo eno: ki svetli in se bori. »Mesto na gori ne more ostati skrito.« To mesto je v megli, se ne vidi. Vzhod se odvrta v besedi in dejanju vedno bolj od krščanstva, ker je »krščanska« Evropa odpovedala. Z rdečico sramu bi nas moralo napolnjevati življenje in ideje Mahatma Gandija, R. Tagora itd.

In vendar moramo verovati v mir. V mir božjega kraljstva mora verovati predvsem delovno ljudstvo. Kajti v našem drugem ni janištva, da bodo na-

stopile družabne pravice; da se bodo pravično razdelila bremena in olajšave, pravice in dolžnosti; da bo pravičen delež na sadovih dela; da se bodo spoštovale pravice narodov, pa četudi so ti narodi majhni.

Mir, možnost miru je v nas. Naša srca morajo biti pripravljena za pravi resnični mir. Za tak mir se moramo truditi, se pripravljati in žrtvovati. Velika ideja se ne rodi v zunanosti, s pompom. Spočne se, se razvija in dozori v

tihoti, v srcih, v dušah. Eno je potrebno, da se je mo. Podobni moramo biti moči, ki vrže seme v zemljo. Gre k počitku in zopet vstane. Dan za dnem, noč za nočjo, seine požene in raste, da sam ne ve kako. Zakaj zemlja sama od sebe rodi, najprej travo, potem klas, končno polno žito v klasu. In kadar je sad obrodila, pride sejavec s srpom, ker je žetev tu. Čim več bo sejavec, tem prej bo žetev in mesto orožja bo odločevala bratska ljubezen.

Čudna bilanca

Volitve dajejo točen pregled o politični zrelosti državljanov dotične države. Nemčija hiti iz enih volitev v druge. Vse svet, tudi delavski, je bil pozoren na te volitve. Ne toliko, če bo ta ali ona oseba izvoljena, ampak radi tega, v katero smer bodo krenili duhovi.

Nemčija je izrazito industrijska država. Saj šteje brezposelna armada že 6,128.000 oseb. Zato imajo v nji glavno besedo sloji, ki so odvisni od dohodkov svojega dela. Ravno radi tega postajajo čez noč proletarci. Pa naj bo duševni ali ročni delavec. Delavstvo je v Nemčiji dobro organizirano. Nemške delavske strokovne organizacije služijo za zgled delavskim strokovnim organizacijam v drugih deželah. Zato bi po vsej logiki pričakovali, da se bo pri volitvah posebno odražala delavska črta.

Po rezultatu volitev pa moremo reči, da v Nemčiji točasno ni boja sposobnega delavstva. Delavstvo ni bilo v položaju, seveda po lastni krivdi, da bi postavilo lastne delavske kandidate. Thälmann je bil edini delavski kandidat. Za njega je glasovala komaj sedmina volivcev. Dobil je izpod polovice glasov, ki so bili dani fašistu Hitlerju. Kljub temu, da se je število volivcev zvišalo, je nazadovol. Kajti kar je dobil več od zadnjih državnozborskih volitev, gre ta povešek na račun štirih manjših strank (med temi tudi krščansko-socialistična stranka), ki so glasovale za Thälmann. Kljub temu, da bi pričakovali, da bo imel Thälmann ravno med brezposelnim proletarijatom kader somišljenikov. Znamenje, da ni komunistično gibanje v skladu z ljudsko dušo. Njihovo izrazito brezversko stališče, njihove bojne metode skoraj gotovo odbijajo ljudske mase. Ni dovolj, da so tukaj načela. Ta načela morajo tudi odgovarjati duševnemu razpoloženju naroda.

Druga močna delavska stranka — socialdemokratska stranka — se je borila za meščanske stranke. Tvorila je takorekoč za nje obrambni zid. To ni nič čudnega. Socialna demokracija v novodobnem razvoju stalno paktira z raznimi in izključno meščanskimi strankami, ne da bi ustvarjala in gradila družabni in gospodarski red v smislu marksizma, ampak da varuje in ščiti svoje strankarske interese.

Katoliško delavstvo gre isto pot kot socialna demokracija. Večina slepo hlapčuje centrumu. Menijo sicer, da branijo svetinje vere in krščanske kulture, dejansko pa kot socialna demokracija družabni in gospodarski red, ki je pognal samo v Nemčiji na cesti 6,128.000 delavoljnih in delasposobnih ljudi.

Ta bilanca daje pravzaprav porazno spričevalo delavskim strokovnim organizacijam. Sicer se delavske organizacije direktno ne pečajo s politiko. Vsakomur pa je jasno, da pa igrajo odločilno vlogo pri vzgoji delavstva. Poleg tega vodijo vrhovno nadzorstvo, odnosno bi ga vsaj morale, nad osebami, ki jih pošljejo v parlament in v druge javne korporacije. V

teh volivnih bojih so pa pokazale delavske strokovne organizacije manj smisla za stvar kakor pa meščanske stranke. Pri delavskih strankah je prevladovala strankarska korist nad delavskimi interesi. Ravno radi tega so videle svojega sovražnika le v bratskih organizacijah, ne pa drugod.

Socialna demokracija se je v strahu pred legalnim fašizmom slepo postavila v Hindenburgovo fronto in se bila za njo, dočim so komunisti zopet z vso silo napadali, kar ni predstavljalo sto odstotnega strankarstva. Katoliško delavstvo se je z roko v roki borilo s socialdemokracijo za Hindenburga. Zato je moral nastati iz delavskega stališča tak rezultat, kakršen je.

Znamenje, da ni nekaj v redu v delavskih strokovnih organizacijah. Največja nevarnost za velike delavske strokovne organizacije je, da ne bi bile več bojne strokovne organizacije, ampak da bi se izmahnile v velika podjetja, iz katerih se ne gradi od spodaj navzgor, temveč od zgoraj navzdol. Glavno vlogo igra določevanje za razna dobra mesta in za osebne koristi. Voditelji delavskih strokovnih organizacij bi morali ostati vedno priprosti v dušah, bojaželjni, vedno se smatrati za najmanjšega med svojimi brati, imeti pred očmi le delavsko dobrobit in biti pripravljeni za to delavsko dobrobit iti v boj in prevzeti nase vsako žrtev.

Meščanstvo to dobro ve. Zato pa obklada vplivneje delavske voditelje z raznimi udobnostmi in častmi. Ze ve zakaj. Dokler se je Stegerwald, voditelj krščanskih strokovnih organizacij, čutil delavca, je bil v resnici borben in neodoljiv. Kakor hitro mu je pa prijal doktorski naslov, katerega si ni nikoli prislužil, je postal prvi pobornik za kapitalistične interese in desna roka prelata Kaasa, načelnika Centruma.

Isto je z vsemi voditelji. Zato je pa jasno, da ne bodo taki voditelji nikoli znali podrediti osebne in strankarske interese delavskim interesom. Dokler bo imelo delavstvo take voditelje ne bo moglo ustvariti enotne fronte. Vedno se bo dogajalo, da bodo kapitalisti, razni izžemavci delovnega ljudstva in lovci za koriti enotni, delavstvo in delovno ljudstvo sploh bo pa razbito in bo še nadalje hlapčevalo združenim borilcem za sedanje posestno stanje.

Delavska kultura

Katere knjige so že izšle v Krekovi knjižnici? M. Andersen Nexø: »Proletarske novele«. Franc Herwig: »Sveti Boštjan iz predmestja«. — »Sedem mladih slovenskih pisateljev«. Upton Sinclair: »Samuelovo iskanje«. — »Človečanstvo«, poljske novele. Selma Lagerlöf: »Zgodba o blaznem Gunnarju«. Miško Kranjec: »Življenjepis«.

Kot izredne knjige pa: Okrožnica papeža Leona XIII. »Rerum novarum« in P. l'Ermite: »Žena z zaprtimi očmi«.

Zato je dolžnost vsakega delavca brez razlike, postati član Krekove knjižnice. Združimo se proletarci v eno vrsto, da bomo močnejši!

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Tekstilno delavstvo

Jugoslovanska strokovna zveza, skupina Tržič, in Splošna delavska zveza Jugoslavije, Tržič, sta na svoji seji z dne 25. aprila 1932 sklenili sporazumno z ozirom na kritični položaj delavstva poslati naslednjo resolucijo:

Z ozirom na dejstvo, da je trdila Glanzmann & Gassner v Tržiču izdala delavstvu proglas: »Ker ne dobimo potrebnih deviz, je še nesigurno, če bomo mogli v doglednem času še vzdržati nadalje obrat tovarne,« smo kot delavski zastopniki primorani, da se obrnemo na vse merodajne in odgovorne faktorje z nujno prošnjo, da po svojih močeh pripomorejo, da se še pravočasno odvrne nevarnost, ki preti Tržiču in okolici, če preneha predilnica z obratovanjem.

V imenovanj tovarni je zaposlenih trenutno 1200 delavcev. Redukcij do sedaj še ni bilo, le delovni čas je bil od časa do časa skrajšan od 48 na 28 ur tedensko in si zaradi tega delavstvo ni moglo ničesar prihraniti. Če pa se obrat popolnoma ustavi, bo delavstvo brez vsakega zaslužka in vsaj 4500 ljudi brez najpotrebnejših življenjskih potrebščin. To bi težko prizadelo tudi vso trgovino in obrt v Tržiču, kakor tudi vso okolico, ki oddaja v Tržič svoje pridelke. Splošen zastoj v narodnem gospodarstvu in splošna brezposelnost bi lahko pritirala ljudsko mišljenje do skrajnosti.

Vsi podporni fond obične, strokovnih in dobrodelnih organizacij so izprani, zakaj bda v našem kraju je že do sedaj velika. Upoštevati moramo, da sta dve tovarni čevljev (Mally & Demberger — Anton Jelenc) že ustavili obrat, čevlarska tovarna Ivana Razbojške pa delovni čas zelo omejuje, znatno število delavcev pa je tudi že reducirala; dalje, da je tudi lesna industrija zelo omejila svoje poslovanje (Born — Dolence). Tudi drugi obrati so omejili delo in nekateri že tudi reducirali mnogo delavcev. Predvideno je, da bodo morala podjetja »Peko« z 250 delavci, »Runo« s 50 delavci, papirnica s 100 delavci, fužini Globočnik in Ahačič vsaka s 40 delavci ustaviti delo, če se trgovina z devizami kmalu ne uredi. Domača čevlarska obrt (140 mojstrov) je pa itak že uničena.

Če se ustavi podjetje Glanzmann & Gassner, bo vse odvisno samo od državne podpore. Ta nevarnost se pa lahko odvrne, ker vemo, da ima tovarna dosti naročil in tudi dovolj denarja. Sirovin za delo pa v državi ni mogoče dobiti.

Očita se delavstvu, da zagovarja podjetnike, kar pa nikakor ni resnično. Mi se borimo za svoj vsakdanji kruh in zato, da bo državljan na svoji zemlji zadovoljen.

Zaradi tega se obračamo na merodajne faktorje z nujno prošnjo, da preprečijo katastrofo, ki preti Tržiču in okolici in s tem tudi splošnemu narodnemu in državnemu gospodarstvu.

V interesu splošnosti pričakujemo čimprejšnje ugodne rešitve.

Resolucija se je poslala banski upravi, sreskemu načelstvu, Delavski zbornici, poslanca Barletu in podjetju.

Lesni delavci

Jurkloster. Vse delavstvo tovarne lesnih izdelkov opozarjamo na važni sestanek, ki se bo vršil v nedeljo, dne 8. maja 1932 ob 12 v gostilni Grad v Jurklosteru. Na sestanek bo prišel zastopnik iz Ljubljane. Celokupno delavstvo vabimo, da se tega sestanka sigurno in točno udeleži.

Viničarji

Sv. Ana v Slov. goricah. Krasno jutranje solnce je ožarjalo naše vrhove. Gorice, zidnice in viničarije so blestele liki jadrnice ribičev na zelenem morju, ko smo hiteli med duhtečim zelenjem in češnjevim cvetjem od vseh strani na griček k cerkvi sv. Ane v nedeljo dne 1. maja, kjer se je po rani sveti maši vršil v društveni dvorani V. redni občni zbor »Strok, skupine viničarjev«. Prečnejša udeležba viničarjev in viničark je pokazala, da stoji ta pozicija našega kršćanskega socialističnega strokovnega pokreta zelo trdno. Občni zbor je otvoril predsednik skupine tov. Stajnar Franc. Tajniško poročilo je podal tov. Tirš Peter. Blagajnika je zaradi službenega zadržka zastopal njegov namestnik, za nadzorstvo je poročal tov. Tribul. Vsa poročila je občni zbor soglasno odobril in izvoljeni so bili zopet skoraj vsi prejšnji odborniki. Zvezo je zastopal njen tajnik tov. Peter Rozman, ki je v svojem govoru predvsem podčrtal, da bodimo ponosni zato, ker smo delavci. Delo je največja in vseustvarjajoča sila. Delo je dolžnost, kateri bi se ne smel izmikati noben človek. Naša dolžnost kot viničarjev ni samo to, da delamo za vsakdanji kruh, mi moramo delati prav tako na našem stanovskem polju za svojo izobrazbo in bodočnost. Delati moramo po svojih strokovnih organizacijah, da bo imel naš delavski viničarski stan isto veljavo kot drugi z nami živeči stanovi. Redukcije, že itak pčilega denarnega zaslužka so krivične, predvsem zato, ker niso nastale zaradi nujne vinogradniške krize, marveč radi hujškarije nekaterih oseb. Kakor vedno, tako se najdejo tudi danes ljudje, ki pod krinko vinogradniške krize kujejo sebi dobičke na ta ali oni način. Tukaj gre za nas viničarje: biti ali ne biti. Zato se moramo z organizirano borbo pripraviti in se v bran postaviti za naše pravice.

Po občnem zboru so še nekateri člani ostali daleč časa skupaj v intimnem razgovoru o raznih zadevah. Pozno popoldne je tajnik zveze zapustil te prelepe kraje, kjer pač bivajo dobri viničarji in kmetje.

Ljutomer. Vinogradnica g. Varda Carlotta je svojim viničarjem dne 24. aprila predložila načrt o zmanjšanju zaslužka. Zahteva, da bodi delo rezitve, druge kope, vezi in pletve akordno. Stavila je tozadevne plačilne pogoje, in sicer za štiri letni vinograd za rezitev 100 Din, za pletev in vez 250 Din, za drugo kopo pa 300 Din. Za ostala dela, ki niso akordna, pa predlaga dnevno plačo v zimskih mesecih 6 Din, v ostalem času pa 7 Din.

Jasno, da viničarji takih pogojev sploh ne morejo sprejeti. Sestali so se na razgovor, sklenili so in podpisali vlogo na svojo gospodarico, v kateri zahtevajo izvajanje viničarskega reda, kateri po § 7. ne dovoljuje zmanjšanje viničarjevih prejemkov med viničarskim letom, po § 6. pa ne sme akordna plača biti manjša od dnevnice. Odklanjajo enodušno akordno delo. Sprejmejo predlog, da naj bo plača pozimi 6 Din (ko se itak nič ne dela — opomba pisca), pri regulanju pa mora biti plače 8 Din dnevno. Plača od 15. marca do 30. septembra naj ostane 7 Din dnevno, za škropljenje in žveplanje pa bodi za 25% višja, kakor to določa za tako delo viničarski red. Zahtevajo, da bodi pijača delavcem zdrava, da ne pridejo ponovno slučajni obolenja zaradi nezdrave pijače. Zahtevajo doplačilo od 15. marca 1932 naprej, en dinar pri vsaki dnevni, kar se jim je bilo odtegnilo vključno pismenim pogodbam. Odločno se postavljajo na stališče, da bodo svoje zakonite in pogodbene pravice branili z vsemi razpoložljivimi zakonitimi sredstvi. Lastno-ročno podpisani viničarji: Fekonja Fran, Kosce Jože, Čmager Peter, Erjavac Frie, Jesenik Franc, Mihorič Martin in Vrabec Jožef. — (Ceprav bodo nekateri gospodje ljutomerških vinogradniških krogov k temu rekli: »svoje mnenje o hujškariji in boljševiki, vendar mora vsak razsoditi človek priznati, da štiri orale vinograda za tako plačo obdelati absolutno ni mogoče. Ako pa obsojajo ta skupen nastop prizadetih viničarjev za obrambo zakonitih pravic in ga imenujejo »hujškarijo«, tedaj je danes potemtakem za take ljudi sploh vse hujškarije, kar zadeva na zdravo vest človeka. Božje zapovedi: ne ubijaj, ne kradi itd., bi naj bile potem tudi hujškarija, pa viničarski red, drugi zakoni in oblast, ki dela red?) Ali pa morda za viničarje vse to nima pomena?

Nameščenci

Redni letni občni zbor Strokovne zveze priv. in trgov. nameščenecv Jugoslavije se vrši 7. maja ob 8 zvečer v prostorih JSZ. Delavska zbornica, s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo funkcionarjev. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Volitev novega odbora nadzorstva in razsodišča. 5. Predlogi, sklepi in slučajnosti. — Udeležba za člane je obvezna, zato naj nihče ne izostane. — Odbor SZPNJ.

Kovinarji

Jesenice. Na Jesenicah še vedno samo delno obratujejo. Do sedaj je zaposlenih ca. 1400 delavcev. Po večini je v vseh obratih 6 urni delovni čas. Delavci, ki še niso bili poklicani na delo, nestrno pričakujejo, kaj bo z njimi. V kolikor bodo redukcije izvršili, na katere se je od strani delavstva pristalo, je želja vseh, da naj podjetje pri tem upošteva število let in socialne razmere posameznih delavcev.

Pretekli teden v četrtek se je vršil zbor zaupnikov, ki je pretresal vsa vprašanja, ki so aktualna in sprejel več važnih sklepov. Med drugim so sklenili, da se bo vršil v prvi polovici maja strokovni tečaj, ki bo predvsem namenjen organizacijskim in obratnim zaupnikom.

Vse člane opozarjamo, da naj ne nasedajo raznim neutemeljenim govoricam, ki se širijo, da bodo morali vsi delavci nakupovati v »Konsumnem društvu za Slovenijo«. Ob konsuma sta v tem pogledu popolnoma enakovredna. Reverz, da se mu odteguje mesečno v tovarni, lahko podpisuje delavce za tisti konsum, v katerem je dolžan. Siliti koga, kje naj nabavlja svoje potrebščine, pa ne more nihče nobenega, samo ta nevarnost je za one, ki jemljejo blago pri privatnih trgovcih, da bi tedaj, ako jih trgovec toži za plačilo, ne izgubili dela v tovarni. Vsak zaveden delavec pa bo brez vsega šel v svoj konsum in podpiral samega sebe. Zato, tovariši! Naku-pujte svoje potrebščine v I. delavskem konsumnem društvu in njegovih podružnicah!

Na članek v »Del. Politiki« z dne 23. apr. in »Delavcu« z dne 25. aprila »Jesenjski kovinarji in njihovi nasprotniki« se zaradi pregabnih natolcevanj in podtkanj ne spuščamo v polemiko. Resnično naj ve, da v takem tonu zaenkrat še ne bomo govorili. Kajti pošteni delavski voditelji vodijo boj za delavstvo in njegove interese povsem drugače.

Javornik. »Podporna akcija J.S.Z. na Jesenicah in mir« je naslov v zadnjem »Delavcu« z dne 25. aprila. Kot član skupine kovinarjev Javornik se mi zdi potrebno, da dodam svoje mišljenje, da ne bo javnost sodila tako, kakor bi ne bilo prav. Resnica je, da je skupina kovinarjev Jesenice — Javornik imela svojo akcijo, ni pa resnica, da hočejo to izkoristiti za politični kapital, ker to men-dela brez njihove vednosti. Na javnem shodu ste, sodrugi, govorili, da nimate vi nobene svoje zasebne akcije. V tem članku pa priznava pisec, da ste jo imeli, oziroma, če imate. »Kar smo mi nabrali okrog S.M.R.J., smo nabrali z vednostjo, s podpisom.« Vpra-

šam vas pa, kako ste razdelili to? Pa ja niso bili teh podpor deležni tudi delavci nasprotnega mišljenja? Resnica je, da je bil denar zbran (kar se je nabralo pri naši prehranjevalni akciji) le za člane obeh skupin, ki štejeta 400 članov, ne 200, kakor pravi člankar »Delavcu«, in da ima vsak član pravico zahtevati kontrolo, kar pa mislim, ni potrebno, ker mi pač dotičnim, katerim smo to funkcijo dali, zaupamo. Kovinar.

Javornik. »Delavcu« z dne 25. aprila prinaša neko resolucijo glede konsuma. Tovariši! Kršćanski socialisti, na plan! Ne mislite, da je vse resnica, kar se danes govori. Vedite, da je danes namen naših nasprotnikov v sosednjem taboru, da se kolikor mogoče dobijo ljudje od naše zadrage. Resnica pa je: kolikor bo Konsumno društvo za Slovenijo znižalo cene v svojih podružnicah, toliko bo tudi prvo delavsko konsumno društvo šlo navzdol. Nikdo naj ne misli, da bo pri tem

kaj oškodovan. Zato je naša naloga, da se vsi do zadnjega vpišemo v I. delavsko konsumno društvo, ki ima svojo podružnico na Koroški Beli. Naše geslo na bo: »Svoji k svojim!« Zadrugar.

Razno

Hrastnik. Steklarji so pričeli z delnim obratovanjem. Ker velja pri njih geslo: vsi za enega ali eden za vse, ne bo nihče reduciran, ampak bodo delali po 9 dni na mesec.

Rudarji, kakor znano, so si tudi osvojili geslo, vsi ali pa nobeden in ustavili v četrtek delo. Popoldne so zaupniki in socialistična strokovna organizacija na shodu vsilili mnenje, da je boljše iti na delo kljub velikim medklicem rudarjev, in je tako prišlo navede do zadovoljive rešitve.

V nedeljo, 1. maja, se je vršila izredna skupščina bratovske skladnice, ki je sklenila, da ne pristopi k Borzi dela.

Brezposelnost v Jugoslaviji

Ker je »Zemljevid brezposelnosti v Dravski banovini« vzbudil veliko zanimanje, je sestavil Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani analogen zemljevid za vso Jugoslavijo na podlagi najnovejših statističnih podatkov o številu delavcev, zavarovanih pri vseh okrožnih uradih in pri vseh privatno društvenih blagajnah.

Zaradi arondacije okrožnih uradov — tekem leta 1931 so se namreč ukinili sledeči OUZD-i: Varaždin, Bjelovar, Vršac, Zemun, Travnik, Mostar, Brod na Savi in njihova področja so se spojila s sosednjimi OUZD-i — je ugotavljanje brezposelnosti delavcev v področju posameznih OUZD-ov zadelo na težko-če, vendar so dobljeni rezultati vsestransko zanesljivi in precizni. Članstvo privatno društvenih blagajn se je zaradi enostavnosti upoštevalo pod članstvom onih OUZD-ov, ki imajo svoj sedež na istem mestu kot dotična privatno društvena blagajna. Glavni rezultati so razvidni iz sledeče tabele:

Okrožni urad	Padec >-< oziroma prirast >+< članstva v %	absolutno	Čas, na katerega se diferenca članstva nanaša
Banja luka	-48%	-13.296	3. 1930—1. 4. 1932
Oslijek	-33%	-19.849	3. 1930—1. 4. 1932
Sarajevo	-33%	-10.691	3. 1930—1. 3. 1932
Karlovac	-27%	-4.153	3. 1930—1. 4. 1932
Skoplje	-26%	-8.496	3. 1930—1. 2. 1932
Vel. Bečkerek	-26%	-6.531	3. 1930—1. 3. 1932
Split	-21%	-4.606	3. 1930—1. 3. 1932
Ljubljana	-18%	-17.561	3. 1930—1. 3. 1932
Niš	-18%	-4.780	3. 1930—1. 3. 1932
Sombor	-13%	-2.096	3. 1930—1. 3. 1932
Subotica	-9%	-1.804	3. 1930—1. 4. 1932
Tuzla	-6%	-696	3. 1930—1. 4. 1932
Zagreb	-4%	-3.934	3. 1930—1. 3. 1932
Susak	-3%	-313	3. 1930—1. 3. 1932
Beograd	-1%	-1.095	3. 1930—1. 4. 1932
Novi Sad	+1%	+155	3. 1930—1. 3. 1932
Dubrovnik	+3%	+492	3. 1930—1. 4. 1932
Skupaj	-16%	-52.234	

Vsi okrožni uradi in vse privatno društvene blagajne (»Merkur« v Zagrebu, »Trgovsko beln. in podporno društvo« v Ljubljani in »Trgovska Omladina« v Beogradu) so izgubili skupaj zaradi gospodarske krize okroglo 100 tisoč članov — delavcev. V tem številu niso zapopadani:

1. Sezijski delavci, katerih število se ceni tudi blizu 100.000.
2. Rudarji (ca. 60.000 po številu), pri katerih je brezposelnost relativno celo večja kot pri drugih industrijskih delavcih (n. pr. Kranjska industrijska družba na Jesenicah itd.).
3. Poljedelski delavci, katerih število je večje od števila industrijskih delavcev, ker je Jugoslavija v prvi vrsti agrarna in ne industrijska država.
4. Prirodni prirast delavstva zaradi napredovanja števila prebivalstva.

Računski zaključek ljubljanskega OUZD

Okrožni urad v Ljubljani je sestavil računski zaključek za poslovno leto 1931.

Iz računskega zaključka je razvidno, da je OUZD v bolniško-zavarovalni panogi zaključil leto 1931. z Din 1.431.748,14 primanjkljaja.

Računski zaključek OUZD je verna slika gospodarske depresije v I. 1931.

Padec povprečnega staleža zavarovancev od 97.688 v letu 1930. na 91.848 v letu 1931. pomeni odpad za 5840 članov. Poslabšane delovne prilike in znižanje mezd so povzročile, da se je poleg vsega še povprečna dnevna zavarovana mezda znižala od Din 26,45 leta 1930. na Din 26,21 v letu 1931., torej za Din 0,24. Obe činjenici imata za posledico, da so dohodki padli od Din 47.976 (v milijonih) v letu 1930. na Din 44.910 v letu 1931., to je za Din 3066 ali 6,33%. Te izgube ni bilo mogoče nadomestiti, zlasti ne, ker so nekatere mere, ki naj sanirajo bolniško zavarovanje,

malo popuščala, ker se mesta stalno in hitro razvijajo in ker mestne občine izvršujejo razna javna dela, ki brezposelnost zmanjšujejo. Pripomniti moramo še, da članstvo privatno društvenih blagajn ni tekem gospodarske krize nazadovalo. Znano je dejstvo, da se tekem gospodarskih kriz zmanjša vedno število delavcev, ne pa število uradnikov. Tudi pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani ni občutil tekem krize nobenega nazadovanja svojih članov.

Ze iz teh najenostavnejših vsakdanjih rezultatov je razvidna eminentna važnost statističnega proučevanja gospodarskih in socialnih problemov. Upamo, da bo »Zemljevid brezposelnosti v Jugoslaviji« mnogo pripomogel k temu, da se naša statistika dvigne na ono višino, katera ji pripada z ozirom na njeno važnost v narodnem gospodarstvu.

stopile v veljavo šele 1. odnosno 6. decembra 1931 (skrajšanje podporne dobe od 52 na 26 tednov, zmanjšanje porodniških dajatev).

Predpis bolniško-zavarovalnih prispevkov je dosegel v letu 1931. Din 44.910 milijonov t. j. 98,99% (47,976—98,87% v letu 1930).

Na regresih vsled prekasnih prijav je urad prejel 0,297—0,66% (0,391—0,81%). Obrtno globe so znašale 0,157—0,35% (0,155—0,32%).

Skupni dohodki bolniško-zavarovalne panoge znašajo Din 45.365 (48,523) milj.

Izdatki so dosegli v I. 1931. Din 46.797 — 103,15% (47,874 — 98,66%).

Upradni stroški znašajo 7527 — 16,59% (7471 — 15,40%). Malenkosten porast je utemeljen z večjo fluktuacijo prijav in odjav in s tem, ker mora urad z veliko večjim aparatom izterjevati zaostanke, kot je bilo pred

poostreno krizo potrebno. Kljub temu je za znanjematvati pri upravnih stroških skoro 1 milijon prihranka napram proračunu, tako na osebnih izdatkih zaradi znižanja prejemkov in na materialnih izdatkih zaradi splošne štednje.

Upravni stroški se znižajo za bonifikacijo, ki jo neizplačevalna pomoč prispeva po § 235. statuta. Ta doseže običajno približno 2,50%, s čimer se upravni stroški znižajo na ca 14%. Na plače nameščenecv odpade od 16,59% 11,40%, ostalo pa na materialne in druge izdatke uprave.

Za vzdrževanje ambulatorijev brez zdravniških honorarjev je urad izdal Din 1478 t. j. 3,26% (1445 — 2,98%). Na hranarini je bilo izplačanih Din 12.792 t. j. 28,20% (13.886 — 27,59%). Porodniške podpore članicam so dosegle 2449 milij. ali 5,40% (2515 — 5,18%), svojkam 0,223 — 0,49% (0,272 — 0,56%).

Za dečjo opremo je bilo izdanih članicam 0,482 — 1,06% (0,501 — 1,03%), svojkam 1,953 — 4,31% (2,253 — 4,64%). Dojnine je bilo izplačane 0,028 — 0,06% (0,034 — 0,07%). Za babiško pomoč je urad izdal članicam 0,234 — 0,52% (0,250 — 0,52%), svojkam pa 0,732 — 1,61% (0,794 — 1,64%). Vse porodniške podpore skupaj znašajo 6104 — 13,45% (6621 — 13,64%). Tu opazimo neznaten padec, ki ima deloma tudi svoj vzrok v znižanju teh vrst dajatev. Sprememba je stopila v veljavo s 6. 12. 1931. Gre v glav-

nem za strožje karence. Za pogrebne je urad izplačal 0,440 — 0,97% (0,445 — 0,92%).

Oskrbnine v bolnišnicah so dosegle za člane 4733 — 10,43% (490 — 10,18%), za svojece 1463 — 3,23% (1411 — 2,91%). Skupna oskrbina 6196 — 13,66% (6351 — 13,09 odstot.). Za zdravlila in zdravilne pripomočke je urad izdal, in sicer članom 3163 — 6,97% (3194 — 6,58%), svojcem 0,900 — 1,98% (0,904 — 1,86%); skupaj 4063 — 8,95% (4098 — 8,44%). Za lečenje zob je urad izdal 0,530 — 1,17% (0,693 — 1,43%). Stroški za zdravljenje in zdravilišnih in okrevatišnih so znašali v Laskem 0,363, na Golniku 0,111, na Brestovcu 0,323, na Klenovniku 0,749, na »Jadrancu« 0,275 in v drugih kopalniških 0,029; skupaj 1853 — 4,09% (1848 — 3,81%). Skupni izdatki za dajatve znašajo 31.981 — 70,50% (33.447 — 68,92%). Tu se opaža precejšen porast dajatev, ki je utemeljen v slabših delovnih prilikah.

Za zdravnike in zdravniške stroške je urad izdal 5154 — 11,36% (5,046 — 10,40%). Ta porast je v sorazmerju z zvišanimi izdatki za dajatve.

Na obrestih je urad plačal 0,343 — 0,76% (0,184 — 0,38%). Višji izdatki zaradi plačila interkalarnih obresti zazidani glavnic za uradovo zgradbo v Mariboru in zaradi zvišane dolga pri neizplačanih panogah. Ta dolg se je zvišal od 9149 v letu 1930, na 12.401 v letu 1931.

Izselniška konferenca

V soboto popoldne, dne 23. t. m., se je vršila v posvetovalnici kralj. banske uprave v Ljubljani izselniška konferenca. Konferenco je vodil ban g. Marušič. Udeležili so se je voditelji izselniških organizacij iz Ljubljane, Beograda, Zagreba in Splita. Rafaelovo družbo sta zastopala g. p. K. Zakrajšek in g. župnik Markun. Navzoči so bili tudi zastopniki drugih organizacij. Poleg teh je bil navzoč tudi šef izselniškega odseka g. dr. Aranicki.

Vsi govorniki so poudarjali, da naši izseljenci živijo v skrajno slabih razmerah, posebno v kontinentalnih državah je pomoč nujno potrebna. G. kanonik Ivanjšič je med drugim zelo dobro poudaril, da so bili ravno naši izseljenci posebno v Sev. Ameriki tisti, ki so med svetovno vojno organizirali cele transporte živil, kakor tudi denarja in ga poslali nam, ki smo stradali, v Evropo. Istotako so ustvarjali javno mnenje v prilog jugoslovanske ideje. Izseljenci so torej vedno mislili na domovino. Zato mora tudi domovina napraviti svojo dolžnost. Med drugim je potrebno, da bi šlo med izseljence večje število duhovnikov in učiteljev. Nečuveno je, da se stavlja v tem nepremostljive ovire. Tega prav gotovo naši izseljenci niso zaslužili.

Med važnejšimi predlogi, ki so jih gg. referenti iznesli, bi bili predvsem sledeči:

Naj se med izseljenci ne propagira povratek v domovino. Na sedežih po-

sameznih banovinah se osnujejo izselniški inšpektorati. Ti morajo imeti sredstva, s katerimi se omogoči izseljencem brezplačen povratek v domovinske občine. Med izseljence naj se pošlje več duhovnikov in učiteljev. Čas, ki ga ti ljudje prebijejo med izseljenci, naj se jim šteje v službeno dobo. Konzularnim oblastim naj se dodelijo uradniki, ki bodo dajali izseljencem nasvete in jim delali razne prošnje.

Preskrbi naj se dovolj zemlje, kjer bi se naselili vračajoči izseljenci. Ustanovi naj se forum vseh privatnih organizacij, ki bi dajal nasvete min. za soc. politiko. Naj se sklenejo recipročne pogodbe s Francijo, Belgijo in Holandsko, slične pogodbi z Nemčijo. Francija je vendar naša zavezniška država, zato ne bi smelo biti bistvenih zadržkov. Povečajo naj se prinosi za izselniški fond. Delavske zbornice in JBD naj bi v bodoče votirale posebne zneske za podpiranje siromašnih izseljencev. Vsi konzulati naj izseljencem posvečajo čim več pažnje. Končno so še nekateri poudarjali, da bi morala na tem polju več storiti tudi privatna inicijativa, posebno tisti, ki so z izseljenci veliko zaslužili. Mnogo bi se lahko storilo z denarjem, ki so ga iznesli v inozemstvo. Ta denar se mora dobiti na kak način nazaj. Kritiziralo se je, da se več let ni vedelo, kje in koliko denarja je v izselniškem fondu.

Z željo, da g. ban sporoči vse predloge min. za soc. politiko, so konferenco zaključili.

Kongres mednar. strokovne zveze

Mednarodna krščanska strokovna zveza je prvotno sklicala svoj kongres za jesen v l. 1931. Radi slabih gospodarskih razmer in krize pa je bil kongres preložen na letošnjo pomlad. Tako se vrši kongres letos v dnevih od 22. do 24. junija v Antwerpnu.

Kongres bo obravnaval poročila funkcionarjev internacionale, sklepal bo o spremembi pravil in izvedel dopolnilne volitve. Predvsem pa je kongres posvečen obravnavanju problemov gospodarske krize, vsled katere najbolj trpe organizirani in neorganizirani delavci. Na sporedu so sledeči referati:

Svetovno gospodarski in svetovno politični problemi gospodarske krize. Poroča dr. Brauner, soc. pol. znanstvenik.

Socialna politika v dobi racionalizacije.

Poroča J. Nauta, vodja nizozemske nameščenke organizacije.

Državna pomoč in samopomoč strokovnih organizacij proti brezposelnosti. Poroča H. Pauwels, predsednik belgijske krščanske strokovne zveze.

Gospodarske in socialne razmere v kolonijah in drugih zaostalih deželah. Poroča G. Tessier, tajnik francoske krščanske strokovne zveze.

Kongres bo sprejel k referatom rešitve.

Pred kongresom, t. j. 21. junija se vrši seja ženskih zastopnic strokovnih organizacij, na kateri bodo sledeči referati:

Temelji zaščite delavk. Poroča gđ. M. Aman iz Berlina. Razvoj mezdnege dela v zadnjih letih. Poroča gđ. J. Graff (Pariz).

Gospodarska slika v naši banovini

temeljem statistike Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v marcu 1932.

Številke v oklepajih pomenijo padec od lanskega leta, t. j. od marca 1931.

Povprečnina članov 44.724 (11.169) moških, 28.357 (2.453) ženskih, skupaj 73.081 (13.622);

bolnikov 1.037 (294) m., 804 (240) ž., skupaj 1.841 (534);

odstot. bolnikov 2,32% (0,06%) m., 2,84% (0,55%) ž., skupaj 2,52% (0,22%);

povprečna dnevna zavarovana mezda Din 27,65 (1,30) m., 19,46 (0,54) ž., skupaj 24,47 (1,30);

celokupna dnevna zavarovana mezda Din 1.236.765,20 (381.355,20) moških, 551.708,80 (64.664,40) ž., skupaj 1.788.474 (446.019,60).

Tekom meseca marca 1932 se je go-

spodarska kriza znatno poostрила. Padec zavarovanih delavcev napram letu 1931. se je stalno povečeval kakor tudi padec napram letu 1930.

Dan	Padec zavar. del. napram letu	
	1930	1931
1. marca . . .	—16.733	—11.876
5. marca . . .	—17.178	—12.761
10. marca . . .	—17.786	—13.188
15. marca . . .	—19.356	—13.242
20. marca . . .	—20.207	—13.649
25. marca . . .	—20.869	—14.204
30. marca . . .	—22.690	—15.807

KINO KODELJEVO

bo predvajal v soboto 7. maja ob 1/2 9 zvečer, v nedeljo ob 1/2 4, 1/2 6 in 1/2 9 ter v ponedeljek ob 1/2 9 zvečno filmsko opereto »Ljubim, ljubiš, ljubi«. V glavni vlogi Willy Forst. Vstopnina znižana: Din 6, 5, 4, 3 in 2

V prvi polovici februarja 1932 je padlo članstvo OUZD-a pod stalež l. 1927., koncem marca 1932 pa že pod stalež leta 1926. Gospodarska delavnost je torej nazadovala že za več kot polnih 6 let. Posebnost zadnje poostritve gospodarstvene krize je zmanjševanje odstotka reduciranih ženskih delavcev, kar ima svoj vzrok v popolni ustavitvi posameznih obratov mesto omejitve obratovanja, katera ima za posledico odpuščanje boljše plačanih delavcev z nadomestitvijo cenene delavne moči.

Zdravstvene razmere članstva so bile v marcu 1932 znatno povoljnejše zlasti pri ženskah. Status bolnikov se je zmanjšal za 534 članov in odstotek bolnikov je padel za 0,22% na 2,52%.

Povprečna dnevna zavarovana mezda (katera odgovarja približno povpreč-

nemu dnevnemu delavskemu zaslužku) je padla v marcu za Din 1,30. V prejšnjem mesecu je znašal padec samo Din 1,15. Delavske plače so torej padle precej nad 5%, tudi ako abstrahiramo dejstvo, da delodajalci vedno pravilneje prijavljajo.

Celokupna dnevna zavarovana mezda je nazadovala za Din 446.019,60. To pomeni, da je delavstvo zavarovano pri OUZD-u, izgubilo radi odpustov in krašanja plač dnevno nad pol milijona dinarjev ali mesečno ca 13 milijonov. Dohodki OUZD-a (bolniški prispevki) so se radi tega kljub povišanju tarifa od 6% na 6,5% znižali dnevno za skoraj Din 15.000 ali mesečno nad Din 400.000. Brez povišanja prispevnega tarifa bi bil primanjkljaj skoraj še enkrat tako velik,

Kje tiči temelni vzrok brezposelnosti?

Brošurica, ki jo je izdala Delavska zbornica za Slovenijo »O vzrokih brezposelnosti« na podlagi študij Mednarodnega urada dela, ugotavlja devet motenj, ki ovirajo normalni razvoj svetovnega gospodarstva. Eden najvažnejših, ki resno ogroža pomesti temelje sedanjega gospodarstva, je racionalizacija in prekomerna produkcija. Posledica tega je stalno naraščajoča brezposelnost.

Kako se vse to sistematično stopnjuje, najbolj nazorno dokazuje statistika. Mednar. zveza kršč. kov., ki ima svoj sedež v centru težke železne industrije v Nemčiji, Duisburgu, je po svojem zastopniku H. Henselerju izdala za Mednarodni urad dela obširno študijo težke železne industrije posameznih držav. Statistika kaže v točnih številkah padanje števila zaposlenega delavstva in naraščanje produkcije. Ker ta problem zavzema tudi pri nas vedno večji obseg, ne bo odveč, da pokažemo samo nekatere številke večjih industrijskih držav. Vzemimo najprej Nemčijo. Leta 1913 je imela 70 plavžarskih podjetij, do leta 1929 pa je njihovo število padlo na 45. Tedaj za 25 manj. Ta podjetja so imela v obratu visokih peči (Hochofen) v letu 1913 204, v letu 1929 pa še samo 115. Ugasnili so jih tedaj 89. Ugotovili smo, da je število obratov in peči padlo skoraj za polovico. Nasprotno pa je s produkcijo. Te peči so producirale v letu 1913 (vse v 1000 tonah) 10.916 t., leta 1929 pa že 13.240 ton sirovega železa. Po indeksu, kjer je vzeta podlaga produkcije l. 1924 100, se je povečala za ca. 30 točk. Gotovo je, da se je število delavstva radi obustavitve obratov

zmanjšalo. Tako so imeli ti obrati v letu 1913 zaposlenih 27.078 delavcev, leta 1929 pa še samo 21.635. Tedaj je izgubilo delo v tem času 5.443 delavcev. Kljub, da je število delavstva padlo za 1/5, je letna produkcija na posameznega delavca porastla takole: leta 1913 je bilo storitev 403 t, v letu 1929 pa 612 t. Tedaj je porastla produkcija na posamezno osebo za 209 ton.

Nekoliko boljši je položaj v topilnicah (Martinshütte). Tu je padlo število zaposlenega delavstva od leta 1913 do 1929 nekaj nad 3000. V teku zadnjih let se je to število gotovo še povečalo, za kar pa še nimamo statističnih podatkov. Tu je produkcija porastla od 344 t. na 511 t. t. j. za 167 ton na osebo. Zelo zanimiva je nadaljnja ugotovitev, v koliko je porastla tudi vrednost produkcije na posamezno osebo.

Povprečna vrednost produkcije enega moža v l. 1913 se ceni na 32.000 RM, v l. 1929 pa na 50.230 RM. Vrednost produkcije je tedaj porastla na moža za 18.230 RM.

Modernizacija obratov in sistematična ureditev delovnega procesa je tedaj zmanjšala število zaposlenega delavstva in kljub temu ogromno povečala produkcijo. Racionalizacija ni prinesla nikakega izboljšanja delovnemu človeku. Še več. Radi nje je človek izrinjen od dela, s čimer je bil ustvarjen stan, stan brezposelnih. Ta proces ni ostal samo v mejah velikih industrijskih podjetij, marveč je prešel na vse panoge gospodarstva. Zato racionalizacija v tem pravcu ne bo in ne more prinesiti pozitivnih rezultatov.

To in ono

Poraz socialdemokratov pri volitvah v Merkur!

Hrvatski socialdemokratje se že dalj časa trudijo, da bi dobili v roke Merkur, bolniško blagajno nameščenecv v Zagrebu. Imeti to bolniško blagajno, namreč pomeni, imeti v rokah njeno glasilno.

Dne 10. aprila 1932 so se vršile volitve delegatov v Zagrebu. Glasovalo je 2190 upravičencev. Od teh 581 za socialdemokrate, 1607 pa za nasprotno listo, za katero so šli v boj naši tovariši od Radniškega strokovnega saveza in na kateri so bili njihovi kandidati poleg še nekaterih drugih. Socialistična nameščenka organizacija seveda skuša zakriti svoj poraz in trdi, da so pomagali nasprotni listi delodajalci. Obenem se tolaži, da so nasprotniki zmagali s parolo: Za brambo katoličanstva in Hrvatstva, ki ne bo vedno držala. »Privatni namještenik« ob tej priliki piše: »Razredno opredeljeni ne bodo nikdar zalili verskega razporeda. Širiti pa hočejo prosveto in izobrazbo ne oziraje se na to, če se ujema ali ne ujema z dogmatskimi principi, ki so jih napisali «svi popovi svih vremenac». — Mi tovarišem od RSS le čestitamo na zmagi.

Kaj hočejo narodni socialisti v veški papirnici?

Vevško papirniško delavstvo živi še danes pod vtisom zmage liste papirniške

skupine in poraza liste narod. socialistov, ki so dobili pri volitvah obratnih zaupnikov z nameščenci vred le 49 glasov in 1 zaupnika na podlagi ostanka. Kljub demagogiji in nasilju od vseh strani tak poraz! Poraz narodne socialiste zelo boli in zato so šli iskat dlake v jajcu. In našli so jo — toda v svojem jajcu!

Narodni socialisti so se namreč proti volitvam pritožili in navajajo, da je volil. odbor nepravilno postopal, ko je vzel na znanje njihovo listo kandidatov, ki ni bila podpisana in ne podepečatena z žigom organizacije. Človek bi mislil, da bo narod. socialistov sram, če niso znali pravilno izpolniti kandidatne liste! Toda nekateri ljudje se prav nič ne zavedajo, kako pravijo pametni ljudje ljudem njihove glihe in da se jim v Vevčah vse smeji. Narodni socialisti hočejo namreč nove volitve! Pa zapomnijo si naj malenkostni elementi, da bi vevško delavstvo pri novih volitvah še temeljiteje obravnavalo z njimi! Dobili ne bodo niti 49 glasov! — Papirničarji skupaj: Najbolje pokažete zgagarjem, koliko jih upoštevate, če ne bo nikogar med vami, ki ne bi bil član Stokovne skupine papirniškega delavstva!

O Binkoštih je zadnji čas, da se prijavite za romanje na Trsat in za brezplačen izlet z ladjo po morju na otok Krk, ki bo zadnje nedeljo maja. Posebni vlak bo vozil iz Ljubljane in iz Maribora. Izkaznice za polovično vožnjo po železnici, ki jih bomo pravočasno

poslali z natančnim voznim redom, so letos samo po 40 Din. — Romarski list »Preporoč« z vsemi pojasnili pošljemo zastoj. Pišite na naslov: »Sveta voj-ska«, romarski odsek, Ljubljana, Du-najska cesta 17.

Maribor. V ambulatoriju OUZD so uvedene z 2. majem naslednje ordina-cijske ure: Za splošne bolezni: dr. Wankmüller od pol 8 do pol 10, dr. Za-krajšek od 9—11, dr. Sekula od 11—13, dr. Zirngast od 15—17. Za notranje bo-lezni: dr. Matko od 8 do 8,45 in od pol 17 do četrt na 18. Za pljučne bole-zni: dr. Varl od 14—16. Za kirurgijo in ortopedijo: dr. Novak od 7—9. Za žen-ske bolezni in porodništvo: dr. Toplak od 9 do pol 11. Za otroške bolezni dr. Valjavčeva od pol 14 do 15. Za očne bolezni dr. Dernovšek od pol 11 do pol 12. Za ušesne, nosne in vratne bolezni dr. Furlan od pol 12 do 13. Rentgeno-loški oddelek: dr. Kovačeva od 11 do 12 in od 14—15. Bolniški nadpregledi: dr. Jankovič od 14—17.

Nove knjige

Jack London: »Zlato«. Zagrebška »Bi-noza« marljivo sega za velikimi sodobniki socialnih romanov (Sinclair, Lewis, Upton Sinclair, Erenburg...). Jack London je že drugi na vrsti. Za romanom »Ljudi s Pomorja«, kjer so nanašane strašne slike bed-nje iz londonskega predmestja, je »Bino-za« zadnje dni dala iz tiskarne »Zlato«.

roman, v katerem se pisatelj (sam sin tako zvanega četrtega stanu in razvira v dolgih blodnjah) še razvija v smeri, ki jo je po-zneje v vseh delih obdržal, namreč v soci-alni. Tu je še na prehodu. Roman človeka, ki se je iz nič preko zlatega rudnika do-kopal do prvih ameriških denarnih mogot-cev, ki pa je končno spoznal, da je zlato mrzlo, ako ni ob njem ljubezni. Vse je brez-vredno, ako ni v ljubezni storjeno. In pusti zlato in družbo pa gre za ljubeznijo; vrne se v človeštvo... V resnici je roman naj-jajči v prikazovanju nadčloveške energije in volje, ko išče človek po neizmernih belih poljanah zlato. Pisatelj drži bravce do konca v največji napetosti.

Dr. Frane Detela: Zbrani spisi, I. zvez. Uredil prof. Jakob Solar. Založila Družba sv. Mohorja 1932. Strani XL + 452. Detela je eden najpomembnejših, zlasti ljudskih pripovednikov preteklo dobe. Iz ljudsko-vzgojnih razlogov, iz slovestvenozgodovinskih in iz slovestnokritičnih ozirov je pravilno in potrebno, da v končni redakciji dobimo spise enega naših najboljših ljudskih pripo-vednikov.

Prvi zvezek Detelovih zbranih spisov, ki je pred kratkim izšel pri Mohorjevi družbi, obsega dvoje humoresk »Lepa ideja v ne-umni odeji« ter »Kislo grozdje«, dalje po-vest »Malo življenje« in končno zgodovinski roman »Veliki grof«. Že v teh prvih delih se skrivajo zametki pisateljevih poznejših snovnih, oblikovnih in idejnih značilnosti. Pisatelj prvenec »Lepa ideja v neumni odeji« (1863) že rahlo napoveduje njegov humor in satiro. »Malo življenje« (1882) raz-odeva pisateljevo sposobnost, do umetniškega oblikovanja kmečkih motivov, risanja ma-lega življenja kmetov, mešetarjev, hlapcev, veseljakov, skopuhov, risanja zemlje in dela na njej. — Izdajo spremlja obširen uredni-kov uvod, ki pojasnjuje zgodovinski postane-k

del in podaja njih analizo, na koncu knjige pa so dodane izčrpne opombe, ki pojasnju-jejo tekst. Izdaja posrečeno združuje lite-rarno historični, oziroma kritični ter po-ljudno znanstveni način literarnega prika-zovanja.

Detela je po novi izdaji postal dostopen najširšim plastem naroda, katerim je pisal, obenem se po svoji kritični uredbi dostojno uvršča v galerijo naših najbolje urejenih zbranih spisov Cankarja, Levstika, Jurčiča,

JOSIP ROZMAN
LJUBLJANA, Sv. PETRA c. 85

izdelovanje in eksport
pristnih kranjskih klobas

Priporoča svoje
prvovrstne mesne izdelke

Telef. št. 2766.

WALLET EXPRESS
Vašo
moško,
damsko
garderobo
zlika.
kemično čisti
najceneje le
WALLET EXPRESS
Smartinska cesta 24/II.
(kavarna „Viadukt“)
LJUBLJANA

Sprejema se tudi v trafikah:
Florjanska ul. 12, Marijin trg 6
in v shrambi gostilne Figovec,
Dunajska cesta, dvorišče.

URE in različna darila za birmo
prodaja najcenejše tvrdka

IVAN PAKIŽ, urar
Pred škofijo st. 15 - Ljubljana

Cecilija Bricelj
Ljubljana, Križevniška ulica 2
Stojnica Vodnikov trg

Tavčarja. Po svoji pomembnosti zasluži vse pozornosti in uspeha. Dodati moramo, da je oprema res lepa: papir, tisk, na platnicah stilizirana detelja — vse dela čast založ-nici Mohorjevi. — Knjiga v platno vezana stane 100 Din, dobi se po vseh knjigarnah, naroča se pa lahko tudi naravnost pri Mo-horjevi družbi.

A. ŽIBERT
TRGOVINA ČEVLJEV
PREŠERNOVA UL. 38

Za birmance nudimo vseh vrst čevlje, lakaste, ru-jave, bele usnjene in plat-nene, tudi za botre in botrce imamo veliko iz-biro vsakovrstnih moder-nih čevljev po znižanih cenah

Čevlji PENIK
so najboljši in najcenejši. Posebno delavski čevlji se priporočajo.
Kolodvorska ulica št. 35 - Ljubljana

Modni kamgarni
športni ševiot
za fine obleke
Velika izbira!
Ugodne cene!
R. Miklavc - Prišič - Ljubljana

Cene za Vas
moški novi Din 150—, ženski Din 120—, templanje moški 28—, ženski Din 20— kakor tudi vsa druga popravila po najnižji ceni. — Ročno delo.
TOME IVAN, čevljarški mojster, Sv. Petra cesta 42

Prodaja in poprava
damskih slamnikov in klobukov po konkurenčnih cenah od Din 10— do 12—.
V zalogi tudi novi slamniki od Din 30— do 110—.

Ugodna prilika za nakup blaga

Kljub temu, da je prodaja na kredit popolnoma prenehala, bodo tvrdke, včlanjene v Kreditni zadrugi det. trg. v Ljubljani, nudile kupujočemu občinstvu ugodne kreditne pogoje za nakup blaga.

Zato naj se vsak v teh težkih časih, ko primanjkuje gotovine, poslužuje kreditne ugodnosti, ki jih nudijo v Ljubljani sledeče tvrdke:

Anton Krisper, Mestni trg
»Peko«, Aleksandrova cesta
»Peko«, Miklošičeva cesta
A. Žibert, Prešernova ulica
A. Žibert, Kongresni trg
M. Sedej - Strnad, Prešernova ulica
L. Mikuš, Mestni trg
Josip Vidmar, Pred škofijo
Drogerija Gregorič, Prešernova ulica.
V. Lesjak, Selenburgova ulica
Vaso Petričič nasl. J. Samiec, Mestni trg
F. M. Schmitt, Mestni trg
Viktor Bohinec, Dunajska cesta
J. Gorec nasl. Auerhamer & Ogrin, Miklošičeva cesta
»Elegance«, oblačilna d. z o. z., Aleksandrova cesta
»Elite«, družba z o. z., Prešernova ulica
Josip Ivančič, Dunajska cesta 9
J. Maček, Aleksandrova cesta
Drago Schwab, Dvorni trg
Filip Bizjak, Kongresni trg

L. Rot, Mestni trg
Breznik Venceslav, Stritarjeva ulica
Janko Česnik, Lingarjeva ulica
Fabiani & Jurjovec, Stritarjeva ulica
Franc Ksav. Souvan, Mestni trg
A. & E. Skaberne, Mestni trg
Anton Schuster, Mestni trg
T. Eger, Sv. Petra cesta
P. Magdič, Aleksandrova cesta
A. Persche, Mestni trg
A. Sinkovič nasl. K. Soss, Mestni trg
Ign. Zargl, Sv. Petra cesta
M. Tičar, Selenburgova ulica
J. C. Hamann, Mestni trg
Hed. Sarc, Selenburgova ulica
Franc Bar, Mestni trg
»Radioval«, Dalmatinova ulica
F. Fajdiga sin., Sv. Petra cesta
J. J. Naglas, Novi trg
Franc Kollmann, Mestni trg
A. Pauschin, Wolfova ulica
A. Zalokar, Mestni trg

Vse potrebne informacije daje interesentom Kreditna zadruga detajlnih trgovcev r. z. z o. z. v Ljubljani, Trgovski dom, pritličje, Gregoričeva ulica 27.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Naslednjo nedeljo so v cerkvi praznovali praznik žrtve. Pavel je sedel v svojem kotu, čul, kako so donele orgle in kako je župnik klical hvalo in čast proti nebu. Sonce je v tisoč veselih barvah sijalo skozi pisana stekla — prav tako kot na dan Elisabethine birmе — a prav tako kot takrat je tudi zdaj še vedno stala tam v pepelni obleki siya žena, vsa mrka in žalostna in strmela iz velikih votlih oči nanj. —

»Tudi jaz praznujem danes praznik žetve, praznik svoje mladostne žetve,« je pomislil, »a preveč vesel ni...«

Služba božja se je nagibala h koncu. Z zmagovitim spevom so orgle odpuščale razgibanje mo-lilce, ki so se gnetli v hrastovo senco pred cerk-vijo, da bi si v medsebojnih voščilih podajali roke.

Ko je Pavel korakal po stopnicah, je kakih pet korakov pred sabo ozrl Elisabeth ob roki nje-nega zaročenca.

Zdelo se je, da se je postarala in da je bo-lehna, ko je njen pogled našel njegovega, je še za-spoznanje bolj zbledela.

Drgetal je po vsem telesu, a oko mu ni trenilo z njenega obraza. V zadregi je segel po čepici, in prav na tistem mestu, kjer sta pred petnajstimi leti spregovorila prvo besedo, sta si šla tiho in tuje mimo.

20.

»Kaj neki le imajo oče?« je dejala Katica Ed-mannova Greti Edmannovi, ko ste se pripeljali po poti, da bi obiskali dom in pri tej priliki razkrili bratu svoji srca.

Stari je stal sklonjen v kotu za skednjem in je nekaj vbadal v kupu slame, ki je bila nagrma-dena tamkaj. Ko je začul drdranje voza, je pre-strašeno obstal in si drgnil roke, kot kdo, ki se trudi, da bi ne bil na pogled v zadregi.

Sestri ste se spogledali in Grete je menila: »Trebalo bi bilo namigniti Pavlu.«

Oh, saj ste divjački postali zelo razumni, na znotraj nič manj kot na zunaj; njuni zmedeni rjavi kodri so bili gladko počesani in so se rinili mimo ušes in žareče oči so nosile truden soj, kot da bi vedele, kako je, kadar se človek v tihi kamrici do sitega najoče. Mati je kajpada imela tri čvrste dečke, pri Greti pa so se že kazale nade na kaj četrtega in vsakdo ve: materinstvo utrjuje!

Pavla ni bilo doma, delal je zunaj na barju, toda oče je prišel z zahrbtnim nasmehom, mahal je z berge in vpil: »kaj ne tekam spet kakor fant?«

Mati mu je izrazila svoje začudenje in Grete je soglašala z njo.

»Gre kot namazano,« se je smejal, »predvče-rajšnjim sem napravil celo sprehod do Helenen-tala.«

Presenečeno, skoraj prestrašeno ste ga pogle-dali, zakaj od tistega spora ni bil nikdar več tam.

»Kako so vas sprejeli?« je izpraševala Grete.

»Kdo? Kako? — Ah, mislite, da sem napravil takole sosedu obisk? Vidve ste pa res pravil! Prej bi šel k vašemu psu v gosti in bi mu požrl izpred gobca kosti, ki si jih je nabral.«

»Kaj ste pa počeli tam?«

»Pokukal sem skozi vrata na dvorišče in po-gledal na uro in potem sem se vrnil domov. Kako dolgo, mislite, da hodim do tja? — Ugibajte malo!«

Niste imeli pojma.

»Poldrugo uro, natančno kakor tekač... Se-veda,« — pogledal je zamišljeno predse — »če bi človek kaj nosil, potem bi utegnila trajati hoja dve.«

»In samo, da ste to izračunali, ste...«

»Samo zato, ljubica, samo zato!« In oči so se mu neprijetno zaiskrile.

Nato so sedli na verando, ki jo je dal Pavel urediti pred vrati po vzoru »bele hiše«. Stara gos-podinja, ki je prej gospodinjala pri Erdmannovih in je po svatbi od tam preseljena na Heidehof, je mo-rala v kuhinjo, da bi skuhala kavo in spekla mlin-ce. Ker oče ni vedel s hčerama govoriti nič bolj-sega, je psoval Pavla in zeta. Danes je to delal manj iz ljubeznido stvari kot iz stare navade; zdelo

se je, da se mu misli mude Bog ve kje in ko je govoril, je z neprijetno podjetnostjo skakal po stolu.

»Čakajte, greve noter!« je rekla Kati, »morave pogledati malo po gospodinjstvu, pa tudi odneslo naju bo skoraj tukaj, tako nama piha veter pod krila.«

»Ponoči bo vihar,« je menila Grete. In potem ste se obe nenadno obrnili, zakaj smeh, ki ga je iztresel stari, je tako čudno zvenel.

»Naj le bo vihar,« je menil malce v zadregi, »to prav nič ne škodi. Kaj ni pri vama v zakonu tudi včasih vihar?«

V Katinih očeh se je malo zablistalo kakor od stare šaljivosti, a Grete je pobesila usta, kot da bi hotela jokati. Zdelo se je, da se zadnji pri nji še ni docela poleglo.

»Da, letos bo zgodaj jesen,« je menila v na-valu otožja.

Stari je zatrobental: »Kadar lastovke na jug lete, in Kati je menila:

»Naj bo jesen, saj so skednji polni.«

»Hvala Bogu,« je kihal stari, »polni so.«

Sestri ste se bili objeli, s čeli naslonjeni na steklo, ste zrlj na osenčeno dvorišče, na katerem so se oblaki prahu vrtinčili v lijakih proti nebu...

Z mrakom je prišel domov Pavel. Bil je črn kot zamorec, zakaj šotni prah, ki ga je gonil veter po zraku, se mu je bil nalovil v brado in v obraz.

Nemo je podal sestrama roko, jima pogledal ostro v oči in rekel: »Tožili mi boste pozneje.«

Grete je pogledala Kati, Kati je pogledala Greto, potem ste se obe svetlo zasmejali, ga po-grabili za rame in plesali z njim po sobi.

»Počrnila se bosta, otroka,« je dejal.

»Moj ljubček je pa dimnikar,« je lalala Grete in Kati je zapela drugo vrstico: »Moj ljubček je z Zamorskega.«

Potem ste ga poljubili in tekli pred zrcalo, da bi videli, ali se je poljuba kaj prijel.

Ko je odšel, da bi se očedil, je menila Grete: »Smešno, samo da človeka pogleda, pa je spet vse dobro.«

In Kati je pristavila: »A tudi on sam je danes bolj molčeč kot navadno.«